

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหมู่บ้านหนองโก ตำบลหนองโก อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ประชากร
2. กลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. วิธีดำเนินการวิจัย
5. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติในการวิเคราะห์

Rajabhat Mahasarakham University

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชนในหมู่บ้านหนองโก ตำบลหนองโก อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม จำนวนทั้งสิ้น 3,308 คน เป็นผู้มีรายชื่อตามบัญชีทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ. 2546 และมีรายชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านหมู่บ้านหนองโก ตำบลหนองโก อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม โดยผู้ที่เป็นประชากรในการวิจัยนี้ประกอบด้วย กลุ่มผู้นำชุมชนและประชาชนที่เป็นสมาชิกของหมู่บ้านทั้ง 4 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 9

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

- 2.1 ผู้นำ ได้แก่ คณะกรรมการสภาพัฒนาหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโก และครู

โดยเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองโกติดต่อกันมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 15 ปี จำนวน 20 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในหมู่บ้านหนองโก ตำบลหนองโก อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม คือผู้ที่มีรายชื่อตามบัญชีทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ. 2546 ในตำบลหนองโก จำนวน 10 หมู่บ้าน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) โดยดำเนินการสุ่มเลือก กำหนดหมู่บ้านตัวอย่างและประชาชนกลุ่มตัวอย่างจากหัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้าน ดังนี้

2.2.1 การคัดเลือกหมู่บ้านตัวอย่าง

ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกจากหมู่บ้านที่อยู่ในเขตการปกครองของบ้านหนองโก ตำบลหนองโก อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ระหว่างปี พ.ศ. 2536 - 2546 หมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือกเป็นหมู่บ้านหลักดั้งเดิม และหมู่บ้านขยายตัวใหม่ จำนวน 4 หมู่บ้าน หมู่บ้านที่ได้ในการคัดเลือก ได้แก่ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 9

2.2.2 การคัดเลือกประชาชนกลุ่มตัวอย่าง

ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นหัวหน้าครัวเรือนของหมู่บ้านที่ได้ในการคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้ที่ตั้งถิ่นฐานและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองโก ตำบลหนองโก อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ติดต่อกันมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 30 ปี จนถึงวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2547 ผู้วิจัยได้ดำเนินการคัดเลือกประชาชนตัวอย่างดังนี้

- 1) สํารวจประชากรของหมู่บ้านที่ได้ในการคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกเฉพาะครัวเรือนที่อยู่อาศัยในหมู่บ้านหนองโกมาไม่น้อยกว่า 30 ปี
- 2) การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ให้มีความคลาดเคลื่อนได้ .05 โดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามวิธีของยามานะ (Yamane) (วิเชียร เกตุสิงห์. 2541 : 21) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างให้ มีความคลาดเคลื่อน .05 ดังนี้

สูตร

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2} \quad (\text{เมื่อความเชื่อมั่นได้ของการเลือกตัวอย่าง} = 95 \%)$$

เมื่อ n แทน จำนวนตัวอย่างหรือขนาดของกลุ่มตัวอย่าง N แทน จำนวนหัวหน้าครัวเรือนทั้งหมด e แทน ค่าความน่าจะเป็นของความผิดพลาดที่ยอมรับให้เกิดได้

แทนค่าในสูตร ขนาดตัวอย่าง $(n) = \frac{58}{1 + 58 \times (0.05)^2} = 50$

จากการคำนวณจะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 50 คน จากจำนวนหัวหน้าครัวเรือน ทั้งหมด 58 คน

3) การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแต่ละหมู่บ้าน ผู้วิจัยได้คำนวณหาตามสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง (Proportional Stratified Random Sampling) ในแต่ละหมู่บ้าน โดยใช้สูตรดังนี้ (สบบงกช จามีกร. 2526 : 10)

$$n_i = \frac{n \times N_i}{N}$$

โดย n_i = กลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง N_i = จำนวนหัวหน้าครัวเรือนในแต่ละหมู่บ้าน N = จำนวนหัวหน้าครัวเรือนทั้งหมด

แทนค่าจากสูตร ตัวอย่าง เช่น จำนวนสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างในบ้านหนองโก หมู่ที่ 1

$$n_i = \frac{50 \times 20}{58}$$

$$= 17 \quad \text{คน}$$

สัดส่วนกลุ่มตัวอย่างในบ้านหนองโก หมู่ที่ 1 เท่ากับ 17 คน

ผลการคำนวณสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างใน 4 หมู่บ้าน แสดงในตารางที่ 1

4) การคัดเลือกครัวเรือนตัวอย่าง ผู้วิจัยได้จัดทำบัญชีรายชื่อหัวหน้าครัวเรือน
ทุกครัวเรือนที่เข้าอาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองโกติดต่อกันไม่น้อยกว่า 30 ปี จัดทำสลากแยก
เป็นรายหมู่บ้าน จึงดำเนินการจับสลากแบบจับออก (with out replament) ให้ได้ครัวเรือนที่
เป็นตัวอย่างของแต่ละหมู่บ้านตามจำนวนที่คำนวณไว้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครัวเรือนที่อพยพเข้ามาอยู่
อาศัยในหมู่บ้านหนองโกไม่น้อยกว่า 30 ปี

ลำดับ	บ้านหนองโกที่ได้รับคัดเลือก เป็นกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนครัวเรือนทั้งหมด	จำนวนครัวเรือนที่ เป็นกลุ่มตัวอย่าง
1	บ้านหนองโก หมู่ที่ 1	20	17
2	บ้านหนองโก หมู่ที่ 2	14	13
3	บ้านหนองโก หมู่ที่ 3	13	11
4	บ้านหนองโก หมู่ที่ 9	11	9
รวม		58	50

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหมู่บ้านหนองโก ตำบลหนองโก อำเภอบรบือ
จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยกำหนดวิธีการและขั้นตอนการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสัมภาษณ์จากงานวิจัยอื่น ๆ ที่มี
ลักษณะคล้ายคลึงกัน และกำหนดประเด็นขึ้นใหม่บางประเด็น จึงปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้
เหมาะสมกับการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ชุด ดังนี้

1. ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์ผู้นำ

2. ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกในครัวเรือน แบบสัมภาษณ์

ทั้ง 2 ชุด ประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์ข้อมูลสถานภาพผู้ให้สัมภาษณ์
2. แบบสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนา กระบวนการพัฒนา และผลกระทบจากการพัฒนาหมู่บ้านหนองโก ดังนี้

1) แบบสัมภาษณ์ข้อมูลสถานภาพผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ ลักษณะทางปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ

ตัวอย่าง

1.1) เพศ

- ชาย หญิง

1.2) อายุ

- ต่ำกว่า 25 ปี 25 – 35 ปี

- 36 – 45 ปี 46 ปีขึ้นไป

1.3) ท่านจบการศึกษาระดับ

- ประถมศึกษา มัธยมศึกษา (ตอนต้น , ตอนปลาย)

- ปริญญาตรี อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

1.4) สถานภาพ

- โสด สมรส

- หย่า หม้าย

2) แบบสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนา กระบวนการพัฒนา และผลกระทบจากการพัฒนาหมู่บ้านหนองโก ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ ประวัติความเป็นมาของชุมชน พัฒนาการของชุมชน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดในชุมชน

3.2 วิธีการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัย โดยสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง มีขั้นตอนและวิธีการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยรวบรวมสาระที่สำคัญ เพื่อนำมาปรับปรุงให้สอดคล้องและเหมาะสมตามกรอบแนวคิดและนิยามศัพท์เฉพาะที่ได้กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดขอบเขตโครงสร้างของเนื้อหาแบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 3 สร้างข้อคำถาม แบบสัมภาษณ์ให้ได้ครอบคลุมวัตถุประสงค์

ขั้นตอนที่ 4 นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ หรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาชุมชน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิดังต่อไปนี้

1. อาจารย์สำราญ จันทะคาม โรงเรียนบรบือวิทยาคาร

2. อาจารย์วิชัย รุ่งศรี โรงเรียนบรบือวิทยาคาร

3. นายประวิชัย วอชวา ที่ปรึกษาสภาพัฒนาหมู่บ้าน

4. นายประเคน เข้มพิลา ผู้ทรงคุณวุฒิและอดีตประธานสภาพัฒนาหมู่บ้าน

ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ที่คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิได้แนะนำให้แก่ใจ เพื่อจัดทำแบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์เหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการวิจัย

3.3 การหาคุณภาพแบบสอบถาม เพื่อเป็นการเชื่อได้ว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมานั้นมีความเชื่อถือได้ (Reliability) และมีความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบแบบสอบถามข้อที่ 2.2 จำนวน 50 ชุด ในห้องที่หมู่ที่ 4 บ้านโคกกลาง และหมู่ที่ 7 บ้านหนองคลอง ตำบลหนองโก อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดวิธีการและขั้นตอนการวิจัยดังนี้

4.1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

4.1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่ศึกษา พัฒนาการของหมู่บ้านวิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน คติความเชื่อและวัฒนธรรมประเพณี จากแหล่งศึกษาดังนี้

4.1.1.1 สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

4.1.1.2 สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

4.1.1.3 สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

4.1.1.4 สำนักงานเกษตรอำเภอบรบือ

4.1.1.5 พัฒนาชุมชนอำเภอบรบือ

4.1.1.6 องค์การบริหารส่วนตำบลหนองโก

4.1.1.7 สภาพัฒนาหมู่บ้านหนองโก

4.1.1.8 สถานีอนามัยบ้านหนองโก

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม เป็นการศึกษาเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพทั่วไปของหมู่บ้าน ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน พัฒนาการของหมู่บ้าน สภาพภูมิศาสตร์ สภาพสังคมและเศรษฐกิจ การศึกษา สาธารณสุข สภาพประเพณี และวัฒนธรรม และวิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้านหนองโก ตำบลหนองโก อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม โดยมีขั้นตอนดังนี้

4.2.1 ร่วมประชุมกับผู้นำและหัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกในครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างเพื่อชี้แจงและสร้างความเข้าใจในการกรอกแบบสอบถาม

4.2.2 ใช้วิธีสังเกต (Observation) โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน

4.2.3 ใช้วิธีสัมภาษณ์ (Interview) ทั้ง 2 วิธี คือ

4.2.3.1 สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยใช้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับตัวบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ

ลักษณะที่อยู่อาศัย สภาพความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการพัฒนา หมู่บ้านด้านต่าง ๆ และปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาหมู่บ้าน

4.2.3.2 สัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) โดยใช้ สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้อาวุโส เพื่อทราบประวัติความเป็นมาของชุมชน การเปลี่ยนแปลง ด้านอาชีพรูปแบบการดำเนินงานในกระบวนการพัฒนา โดยสัมภาษณ์ตามโอกาสที่เป็นไปได้ กับบุคคลที่เหมาะสมตรงกับความต้องการของข้อมูล

4.2.4 การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จะใช้การจัดสนทนากับ กลุ่มผู้นำของบ้านหนองโก เพื่อค้นหาแนวความคิด ความรู้สึก ทศนคติต่อการพัฒนา และ ปัจจัยอะไรบ้างที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาหมู่บ้าน

4.3 สังเกตถึงสภาพทั่วไปของหมู่บ้านหนองโก ตำบลหนองโก อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม เช่น การทำกิจกรรมต่าง ๆ และบันทึกรายละเอียด ตลอดจนการ ถ่ายภาพประกอบ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

4.4 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

Rajabhat Mahasarakham University

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหมู่บ้านหนองโก ตำบลหนองโก อำเภอบรบือ

จังหวัดมหาสารคาม ในครั้งนี้ ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการวิจัยตั้งแต่วันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ.2546 ถึงวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2547 รวมระยะเวลาในการวิจัยทั้งสิ้น 90 วัน

5. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหมู่บ้านหนองโก ตำบลหนองโก อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ตามขั้นตอนดังนี้

5.1 นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม มาถอดแถบบันทึกเสียง โดยการเก็บ สาระสำคัญเพื่อการวิเคราะห์

5.2 นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ ถอดแถบบันทึกเสียง และแบบสอบถาม ที่เกี่ยวข้องมาตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องตามวัตถุประสงค์การวิจัย

5.3 นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดและที่ได้มีการตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องแล้วมา ศึกษาแล้วจำแนกประเด็นตามขอบเขตของเนื้อหา แล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้

โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows (Statistical Package for the Social Science version 10.0)

5.4 ขั้นตอนผลการศึกษาค้นคว้า เสนอผลการศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ และมีภาพประกอบ

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows (Statistical Package for the Social Science version 10.0)

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6.3 ในการพิจารณาถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการพัฒนาหมู่บ้าน ผู้วิจัยใช้วิธีการของ Likert กำหนดเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมีทั้งหมด 3 อันดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย โดยจัดให้คะแนนดังนี้ (มานฉิกง ศิริพรรณ. 2545 : 58)

มาก	ให้คะแนน	3	คะแนน
ปานกลาง	ให้คะแนน	2	คะแนน
น้อย	ให้คะแนน	1	คะแนน

เกณฑ์การแปลผลระดับการพัฒนาหมู่บ้านใช้เกณฑ์ดังนี้ (มานฉิกง ศิริพรรณ. 2545 : 61)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.36 – 3.00 หมายถึง ระดับการพัฒนาหมู่บ้านมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.68 – 2.35 หมายถึง ระดับการพัฒนาหมู่บ้านปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.67 หมายถึง ระดับการพัฒนาหมู่บ้านน้อย